

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 32 K, na 1/2 strani 16 K, na 1/4 strani 10 K in na 1/8 strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 8. V Ljubljani, 30. aprila 1902. Leto XIX.

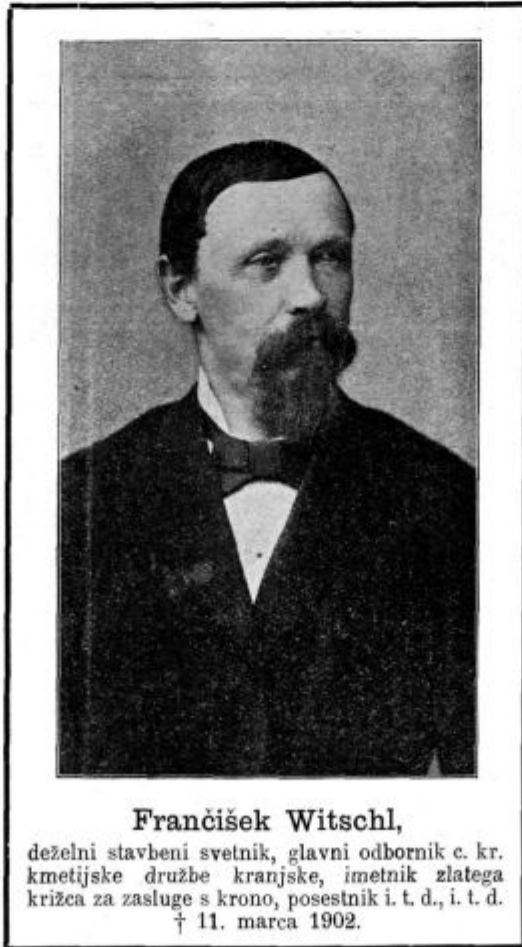
Obseg: Frančišek Witschl. — Kmetijske razmere na Kranjskem. (Dalje.) — Gostilničarji, pomagajte našim vinogradnikom! — Mlekarsko knjigovodstvo. (Dalje.) — Kajenje, sredstvo zoper spomladanske mrzove. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. metijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Frančišek Witschl.

Našim bralcem smo že v 5. številki sporočili smrt družbenega najstarejšega uda in najstarejšega glavnega odbornika g. Frančiška Witschla, ki je 11. marca t. l. umrl na svojem posestvu v Srebrničah pri Novem mestu.

V današnji številki pa naj priobčimo kratek življenjepisa in podobno dragega nam ranjkega, da tako postavimo skromen spomenik možu, čegar življenje je bilo neprestano delo.

Witschl je bil rojen l. 1825. v Schönbergu na Češkem, izšolal se je v Pragi in je prišel že l. 1847. v službo h knezu Turjaškemu na Kranjsko, in sicer najprej kot gozdni in stavbeni inženir ter je pozneje postal rentni mojster pri graščinskem oskrbništvu knezove graščine v Soteski. V tej službi je 10. maja 1853. postal družben ud in jej je ostal zvest do smrti, t. j. skozi 49 let. Leta 1865. je Witschl izstopil iz svoje službe ter je bil od tega časa pa do l. 1868. zvedenec za gozdarske in kmetijske zadeve in zemljemerec pri c. kr. okrajnem uradu

Frančišek Witschl,

deželni stavbeni svetnik, glavni odbornik c. kr. kmetijske družbe kranjske, imetnik zlatega križca za zasluge s krono, posestnik i. t. d., i. t. d.
† 11. marca 1902.

v Kočevju, ki je takrat posloval kot lokalna komisija za zemljiško odvezo in uravnava, ter je bil poleg tega tudi načelnik takratnega okrajnega cestnega odbora. — V pričetku leta 1868. je Witschl stopil v službo h knezu Windischgrätzu ter je bil nastanjen kot nadgozdar na Uncu, a je že 1. novembra l. 1870. nastopil službo mestnega inženirja v Ljubljani. V tej službi je ostal do 25. februarja l. 1873. V prvem letu svojega bivanja v Ljubljani, in sicer 23. novembra l. 1870. je bil izvoljen za glavnega odbornika c. kr. kmetijske družbe kranjske in je bil torej skoraj 32 let družben odbornik. Kot družben odbornik je zvršil nebroj gozdarskih in stavbenostrokovnih poročil in del ter si je tako stekel neveljivih zaslug za družbo in za kranjsko kmetijstvo sploh. — Witschl je že za časa svojega službovanja kot mestni inženir ljubljanski s privolitvijo mestnega magistrata opravljal službo nadzornika deželnih stavb, a l. 1872. ga je kranjski deželni zbor imenoval za inženirja, ktero službo je nastopil 25. februarja l. 1873.

Od tedaj je Witschl posvetil vse svoje moči deželi ter se je vsikdar odlikoval s svojim strokovnim znanjem in neumornim delovanjem. Deželni zbor kakor tudi deželni odbor sta mu večkrat te vrline na jako časten način priznala in Nj. Vel. presvetli cesar ga je ob priliki svoje vladarske petdesetletnice odlikoval z zlatim križem s krono za njegove zasluge, ki jih je stekel za deželo. Pri ureditvi deželnih služb je bil Witschl povšan za stavbenega svetnika in lansko leto je bil na svojo prošnjo umirovljen, pa vajen dela ni nastopil trdo zasluženega pokoja, marveč je delal naprej in šele, ko so ga telesne sile preveč zapustile, si je hotel nekoliko oddahniti na svojem posestvu v krogu svoje obitelji; a tamkaj ga je po kratkem počitku komaj štirinajstih dni zalotila smrt in mu takorekoč s silo izvila pero in risarsko orodje iz delavnih rok. Delo mu je bilo življenje, a pokoj mu je bil smrt.

Stavbeni svetnik Witschl je vroče ljubil deželo Kranjsko, ki mu je postala druga domovina, in zanjo je zastavil vse svoje moči, zaradi svoje odkritosrčnosti in poštenega značaja je bil povsodi priljubljen, kjer je občeval uradno ali zasebno, in zato je ob svoji smrti zapustil nebroj prijateljev in znancev, ki odkritosrčno togujejo za njim.

Naj v miru počiva ranjki v kranjski zemlji, ki se mu je toliko omilila in ki jej je žrtvoval vse svoje moči!

Kmetijske razmere na Kranjskem.

(Dalje.)

Krompirja se na Kranjskem pridelava povprečno na leto 1.650.172 q. Ta pridelek se večinoma porabi v kmetijah za hrano in za krmo. Ker je pa krompir jako važna hrana za vse druge stanove in ga ti morajo kupovati od kmetovalcev, zato dobiva naš kmetovalec tudi nekaj dohodkov od prodajanja krompirja. Jaz računam, da vsak človek na Kranjskem, ki ni kmetovalec, porabi na leto povprečno 100 kg krompirja; torej prodajo naši kmetovalci na leto nekmetovalcem 143.729 q krompirja. Poleg tega se pa veliko krompirja tudi izvozi ali kako drugače proda, in jaz računam to množino na 500 vagonov ali 50000 q. Iz tega bi sledilo, da prodamo na Kranjskem 193.729 q krompirja po 4 K, kar da 774.916 K dohodka.

Precejšen dohodek daje našim kmetovalcem seno. Z Notranjskega se izvozi silno veliko sena v Trst in na Reko. V Trst gre povprečno na teden 50 voz in na Reko 20 voz sena po 18 q, kar znaša na leto blizu 70.000 q. Vrhutega se proda veliko sena nekmetovalcem za njih konje, za vojaške konje itd., in nekaj sena se tudi izvozi po železnici. Jaz vzamem, da naši kmetovalci prodajo na leto iz svojih kmetij 200.000 q sena, in sicer po 5 K, kar jim da 1.000.000 K dohodka.

Na podlagi predstoječih izvajanj imajo naši kmetovalci 2.716.482 K dohodkov v gotovini od polja in travnikov.

b) Dohodki iz vinogradov.

Pridelek kranjskih vinogradov znaša na leto 121.413 hl. Od tega pridelka pridržje vinščaki záse in za svoje delavce najmanj $\frac{1}{10}$, in drugih $\frac{9}{10}$, t. j. 109.272 hl prodajo. Če računam hl po 30 K (ta cena je povprečno gotovo previsoka), potem imajo naši vinščaki 3.278.160 K dohodka v denarju od svojih vinogradov.

c) Dohodki od živinoreje.

Konjerejci imajo na Kranjskem 1886 plemenih kobil, ter od njih dobivajo v najugodnejšem slučaju do 75 % živih in za pleme, oziroma za prodaj sposobnih žrebet, t. j. 1415. Ker po natančnih statističkih izkazih kmetovalci potrebujejo za vzrejo le 1163 žrebet jih preostaja za prodaj na leto 252, ki dajo konjerejcem 63.000 K dohodka, če se računajo povprečno po 250 K.

Naša dežela ima okroglo 20.000 delavnih konj, in teh je nadomestiti na leto vsaj $\frac{1}{10}$ z novimi, t. j. 2000. Ker pa naši kmetovalci zrede komaj polovico te potrebščine, se mora druga polovica nakupiti zunaj dežele, in zato računam, da tisto, kar kmetovalci na eni strani dobe za vzrejene konje, morajo na drugi strani plačati za tuje, dokupljene konje. V celoti torej naše kmetijstvo v denarju od konjereje nima dohodka, kar seveda za posamezne konjerejce v konjerejskih pokrajinah ne velja. Iz tega vzroka sem izpustil dohodek od prodaje starejših konj, kakor sem izpustil med stroški izdatek za nakup konj. Za ta slučaj, če se mi ugovarja, da naši konjerejci morda vendar več dobe za doma prirejane konje, kakor izdajo za zunaj dežele dokupljene konje, sem pa med dohodke postavil ves skupiček za žrebeta, četudi mnogo domačih žrebet pokupijo domači kmetovalci.

Poglavitni in glavni dohodek našim kmetovalcem daje govedoreja. Če vzamem, da kmetovalec vso goved le za prodaj vzreja, potem ni težko približnega dohodka te panoge izračunati na podlagi števil, ki nam jih nudi statistika.

Na Kranjskem štejemo 94.202 krav in bregjih junic, in teh nam da prav visoko računano 80 % vsako leto po eno tele, ki je sposobno za rejo ali za prodaj. Na Kranjskem se torej na leto skoti 75.382 telet.

Za pleme potrebujemo, in sicer:

za vzrejo bikov	1.928 telet
„ „ krav	9.473 „
„ „ volov	12.908 „

torej skupaj 24.309 telet

preostaja nam torej za prodaj 51.073 telet, ki zanje naši kmetovalci morejo stržiti 2.553.650 K, če računamo vsako tele po 50 K.

Po teh številih postavimo v hlev vsako leto za vzrejo krav 9.473 in za vzrejo volov 12.908 telet; vsled tega moramo na leto odprodati ravno to število krav, oziroma volov.

Za 9473 krav po 200 K moremo skupiti 1.864.600 K in za 12.908 volov po 275 K pa 3.549.700 K.

Iz teh števil sledi, da govedoreja daje našim kmetovalcem na leto 8.320.650 K dohodka v denarju.

Kakor govedoreja daje tudi prasičja reja našim gospodarjem razmeroma zelo izdatne dohodke v denarju. Tudi na tem mestu vračunim le dohodek od skupička za tiste prasiče, ki jih kmetovalec proda iz svoje kmetije nekmetovalcem ali izven dežele, ker na drugi strani tudi nisem vračunal za strošek tistih prasičev, ki jih kmetovalec porabi za dom. Leta 1901 se je izvozilo iz dežele 21.400 živih prasičev po povprečni ceni 80 K in 2200 zaklanih prasičev po povprečni ceni 120 K, kar je dalo 1.976.000 K dohodka. V deželi se je pa prodalo nekmetovalcem tudi preko 15.000 prasičev po 80 K (saj je l. 1901. porabilo le mesto Ljubljana 8000 prasičev), kar je vrglo 1.200.000 K. Pra-

siči torej donajajo našim kmetovalcem 3,176.000 K dohodka na leto.

Ker statistika koz ni podrobna, torej ni mogoče naravnost reči, koliko mladičev se na leto za pleme postavi in se koz odproda; zato je dohodek vračunjen prej previsoko kakor prenizko, če vzamem, da se na leto od vseh 8418 koz v deželi proda četrtnina, in sicer po 20 K, kar znaša 42.100 K.

Ovac prodajo naši kmetovalci na leto 5202, ki računene po 20 K vržejo 104.040 K.

Še seštejemov vsetu navedene postavke, vidimo, da imajo naši kmetovalci od živinoreje na leto 11,705.790 K dohodka.

d) Dohodek iz mlekarstva.

Gotovo imam prav, če vzamem, da skoraj vsak nekmetovalec zavžije več ali manj mleka, oziroma nekaj mlečnih izdelkov (presnega masla), in ne morem se dosti motiti, če odmerim v to svrhu vsakemu nekmetovalcu na Kranjskem na leto 50 litrov mleka, kar znaša za 143.729 nekmetovalcev 7,186.450 litrov. Ker se to mleko (deloma v obliki masla) mora kupiti od kmetovalcev, ki se jim povprečno plačuje po 10 h, zato lahko rečem, da dobe kranjski kmetovalci za mleko, prodano v deželi, 718.645 K. K temu dohodku pa pride še tisti dohodek, ki ga mlekarске zadruge izplačajo kmetovalcem za mleko, ki se proda izven dežele, in ta dohodek je znašal l. 1901. 350.000 K. Mlekarstvo daje torej našim kmetovalcem 1,068.645 K dohodka.

e) Razni dohodki.

Dasi sem v svojih izvajanjih upošteval vse glavne vire naših kmetijskih dohodkov, vendar je še mnogo postranskih, ki vsi skupaj dajo še prav znatne vsote. Take dohodke prinaša sadjarstvo (sveže in posušeno sadje ter sadno žganje), predivo, volna, perutnina, jajca itd. Če vzamem za vse te razne reči na leto 3,000.000 K dohodkov, mi pač nihče ne sme očitati, da sem prenizko računal.

4. Denarna bilanca kranjskega kmetovanja.

Če sestavimo postavke za stroške in dohodke, ki jih imajo kranjski kmetovalci na leto, dobimo naslednji račun.

I. Stroški:

a) Davek in potreščine v javne in verske namene	3,450.697 K — h
b) Dokup živil in pijače	7,052.895 " — "
c) Obleka	3,487.900 " — "
d) Delo	7,595.810 " — "
e) Vzdrževanje poslopij in zavarovalnina	1,000.000 " — "
f) Kmetijske potreščine	3,172.410 " — "
g) Denarni stroški za živinorejo	850.000 " — "
Skupna vsota vseh stroškov	26,609.712 K — h

II. Dohodki:

Skupilo za poljščino	2,716.482 K — h
" " vino	3,278.160 " — "
" " živino	11,705.790 " — "
" " mleko	1,068.645 " — "
Razno	3,000.000 " — "

Skupna vsota vseh dohodkov 21,769.077 K — h

Če primerjamo dohodke s stroški, vidimo, da imajo kranjski kmetovalci na leto okroglo 5 milijonov kron izgube v denarju, ki jo morajo doplačati na svojo obrt.

Naj pristavim nekaj besed k svojemu računu. Jaz priznam, da je drug, in sicer bolj natančen način, ki se po njem da izračunati donosnost našega kmetijstva, in sicer če se v račun med dohodke in stroške sprejmejo vsi pridelki, oziroma vsa poraba domačih pridelkov; a tak račun bi bil preobširen in brezpomemben, kajti mi nimamo več nekdanjega naturalnega gospodarstva, ampak skoraj čisto denarno, in zato ostane merodajen za presojanje naših kmetijskih razmer le končni denarni uspeh. Ta pa po mojem računu kaže, da morajo naši gospodarji na leto vsaj 5 milijonov kron doplačati na svoje kmetije. Ali je pa število za izgubo, ki sem jo izračunal, pravo? Jaz sam trdim, da ni pravo, temveč sem prepričan, da je še enkrat toliko, kajti računal sem najvišje mogoče dohodke, stroške pa sem vzel veliko prenizke. Po mojem računu se mora kmetovalec po beraško oblačiti in preživiti, si ne sme privoščiti ne govejega mesa in nobenega kozarca vina ali piva, potem šele komaj izhaja z denarjem, ki sem ga v to svrhu postavil v račun. Jaz sem za svojo osebo prepričan, da našim kmetovalcem na Kranjskem na leto primanjkuje v resnici več kakor 10 milijonov kron suhega denarja, ki ga potrebujejo za svojo kmetijsko obrt, in tudi več, če v račun postavim še obresti od ogromnega vknjiženega in nevknjiženega dolga, ki bremeni na naših kmetijah.

Sedaj nastane vprašanje, kako se pa pri nas pokriva ta denarni primanjkljaj?

Pokritje je dvojno, in sicer s postranskimi dohodki, ki niso v zvezi s kmetijstvom, in z novimi dolgovi.

Postranske dohodke ima naš kmetovalec še razne. Prav premožni kmetovalci, ki so seveda zelo redki, pokrivajo nedostatek svojega kmetijstva z obrestmi svoje naložene glavnice, in manj premožni načno v ta namen te iz srečnejših časov ostale ali podedovane, oziroma priženjene glavnice.

Kmetovalce, ki imajo poleg kmetije še gozd, v resnici redi le ta, in dobitki iz njega krijejo tudi nedostatke pri kmetiji. Dohodek iz gozda znaša na Kranjskem več milijonov kron, in ker je gospodarstvo v naših kmetskih gozdih večinoma jako slabo, lahko rečem, da se pri našem gozdarstvu rabi kot dohodek glavnica, ki tiči v gozdu, ne pa naravni prirastek lesa, kakor je pri umnem gozdarstvu pravilno. Posledica tega je, da se dohodek iz gozdov hitro krči in da bo v doglednem času postal neznaten, če se bo tako naprej ravnilo.

Tretji in precej važen postranski dohodek je tisti, ki ga ima naš gospodar pri zvrševanju drugih obrti, na pr. trgovske ali krčmarske. Na Kranjskem se peča vsak peti samostojen kmetijski posestnik še s kakšno drugo obrtjo; velika večina pa skuša postransko zaslužiti majhne vsote z vožnjo i. t. d., kar je vse naravna posledica dejstva, da kmetovanje na naših malih in razkosanih kmetijah ne nese dovolj.

Vse tu navedene tri vrste postranskih dohodkov nesejo našim gospodarjem na leto precej milijonov kron in mu tako pomagajo životariti, vseh denarnih izgub pri kmetovanju pa vendar ne pokrijejo; zato si primanjkljaj mora pokrивati z izposojenim denarjem, vsled česar rasto dolgovi. Z naraščanjem dolgov rasto pa naravno tudi obresti, in tako drvi naše kmetijstvo v vedno večjo revščino. Iz revščine bo in je deloma že nastalo popolno ubožanje, ki sili naše ljudi k izseljevanju.

Revščino pa pospešujejo tudi še žalostne delavske razmere in vedno rastoče življenjske potrebščine.

Račun, ki sem ga sestavil o donosnosti našega kmetijstva, se pa ne ozira na velik strošek, ki ga dosedaj nisem omenjal, in to je strošek za obresti od dolgov, ki jih imajo naši kmetovalci. Konci l. 1898. je bilo vknjiženih na naših kmet. posestvih 131,724.676 K dolga. Ta dolg je do letos narasel gotovo na 150 milijonov kron. Res je med temi dolgovi mnogo takih, ki so že plačani, a še ne izbrisani. Koliko je pa nevknjiženega dolga! Če računam, da kmetovalci plačajo od tega dolga na leto po 5% $7\frac{1}{2}$ milijonov kron za obresti, je ta vsota prej prenizka kakor previsoka, kajti gotovo se mora polovica tega dolga obrestovati po 6 in tudi več odstotkov, in če je od tega dolga tudi že precej plačanega, pa na drugi strani ne upoštevam obresti od znatnega nevknjiženega dolga.

Izračunil sem torej, da imamo na Kranjskem pri kmetovanju na leto 5 milijov kron izgube, zraven moramo plačati še za obresti $7\frac{1}{2}$ mil. kron; torej naši kmetovalci na leto izdajo v denarju $12\frac{1}{2}$ mil. kron več kakor prejmejo. Ta primanjkljaj se pač prav izdatno zniža s postranskimi dohodki, resnica pa vendar ostane, da naše kmetijstvo vzlic tem postranskim dohodkom dela z veliko denarno izgubo, in to dokazati je bila moja naloga.

Z vso gotovostjo lahko trdim, da vzlic vsem postranskim zaslužkom zmanjka v sedanjih razmerah našim kranjskim kmetovalcem vsako leto najmanj 5 milijonov kron suhega denarja. Seveda ne bom trdil, da bi ne bilo kmetovalcev, ki iz tega ali onega vzroka še izhajajo; velika večina zaradi primanjkljaja pri kmetijstvu brede v dolgove, ali je pa že tako zabredla, da ji ni več rešitve, kajti taki kmetovalci nimajo več kredita in ne dobe posojila, zato gredo njih kmetije na boben, oni sami pa gredo s trebuhom za kruhom na delo v mesta ali pa se izselijo v inozemstvo, ali celo v Ameriko. Kolikor bolj rasejo dolgovi in postajajo življenjske razmere vsled splošnega podraženja in večjih potrebščin neugodne, tem žalostnejši je položaj našega kmetijstva, ki je že danes v resnici na kraju propada.

Moj račun pa velja le za ugodne letine; kajti slabe letine, razne uime in nesreče vsako leto posamezne pokrajine še posebej prizadevajo in pospešujejo propad.

Da so moje trditve resnične kaže silno izseljevanje in naraščanje dolgov. Ker je naša dežela skoraj čisto kmetijska, zato zaradi njenega ubožanega kmetijskega stanu trpe tudi vsi drugi stanovi, in zato tudi ti, in zlasti delavski stan, išče zaslužka zunaj dežele. Zunaj dežele živi v Avstriji blizu 40.000 na Kranjsko pristojnih oseb, v rudokopih na Nemškem in pri gozdnih delih na Hrvaškem in v Rumuniji je 15.000 Kranjcev in v Ameriki jih je tudi prav gotovo nad 40.000. Skoraj $\frac{1}{6}$ kranjskega prebivalstva je torej iz doma. Če pa pomislimo, da je večina teh odsotnih krepkih in čilih delavcev, ki imajo zato tudi pogum iskati zaslužek po svetu, in če vzamemo, koliko tisoč najkrepkejših delavcev vzame vojaštvo, potem ni čuda, če vrhu slabega gmotnega položaja teži naše kmetijstvo še občutno pomanjkanje delavcev, ki v mnogih krajih že onemogočuje zadostno obdelovanje zemljišč.

Vsak račun se mora preskusiti, če je pravilen, in to velja tudi za ta moj račun. Najboljša preskušnja za

moj račun je vsakoletno zadolževanje. O njem imamo natančen pregled za celo vrsto let, ki je silno poučen. O zadolževanju bom pisal v posebnem poglavju.

(Dalje prihodnjič.)

Gostilničarji, pomagajte našim vinogradnikom!

Neki vinogradnik je v predzadnji številki „Kmetovalca“ tožil takole: Vse to, kar mi potrošimo za vinograde, namreč za galico, žveplo, umetna gnojila itd., je za nas izguba, kajti stroški so silni, a vino nam leži v kletih, ker ga ne moremo prodati. Letos smo celó izgubljeni. Prosim sveta, kaj nam je storiti, kako naj poplačamo dolgove, ki smo jih morali narediti, če smo hoteli nove vinograde zasaditi? Od česa naj živimo in s čim naj obdelujemo svoje vinograde, če vina ne moremo prodati?

Na to je uredništvo odgovorilo povsem primerno, namreč, da si morajo vinogradniki sami pomagati, in sicer z umnim vinogradništvom in kletarstvom, ter naj z osnutjem vinarških zadrug skrbje za prodajo vina.

Res je! Vinogradniki sami in posebej še država in dežela so žrtvovali v zadnjih letih ogromne vsote za povzdigo našega tako zelo propadlega vinstva; sedaj pa vse kaže, da utegne ves ta z žrtvami naloženi kapital postati popolnoma neplodonosen.

To je pač žalostno, posebno v sedanji dobi, ko se vse, mlado in staro, vedno bolj odteguje kmetijstvu in ko vsakdo hrepeni le bolj po meščanskem življenju.

Vzroki, da je letos vinska kupčija na Kranjskem in deloma tudi drugodi tako slaba, so razni. V prvi vrsti je tega kriva za nas nesrečna vinska klavzula; deloma pa tudi prelehkomiselno in neprevidno ravnanje in postopanje nekterih pridelovalcev. Nezaželjeno kletarjenje, lanska ne kaj ugodna jesen in primeroma previsoko nastavljene cene ob trgatvi so napotile mnogo gostilničarjev, da so preveč hodili v tuje, oddaljene kraje in so si kleti napolnili s tujim, cenim vinom.

Odkar je vinska klavzula prišla v veljavo, so cene južnim vinom močno padle. Trgovci in tudi nekteri vinogradniki sami so se lotili nedopustnih sredstev, da so uspešno tekmovali s tujimi vini; vsled tega pa je zopet trpelo ime naših vinskih pridelkov. Stvar se je pa tudi v tem oziru kmalu drugače zasukala. Ko so ameriški nasadi začeli zopet roditi in je bilo par dobrih zaporednih vinskih letin, je po Kranjskem ter po obmejnih in drugih južnih vinorodnih krajih zelo mnogo vina, in pokazalo se je, da se sedanje lehkomišelnostno ravnanje z vinom ne izplača več in je treba skrbeti, da se vino sploh spravi v denar. Da se pa z umnim, sedanjim razmeram in zahtevam primernim kletarstvom vinska kupčija povzdigne, svedočijo izkušnje v drugih krajih, in je to tudi samoobsebi umevno.

Glavno zaslonbo v prodaji kranjskih vin morajo naši vinogradniki iskati in tudi dobiti le pri kranjskih in koroških vinskih trgovcih, gostilničarjih ter zasebnikih. Privoščiti je pač vsakemu to, po čemer hrepeni, torej tudi izvenkranjskim vinogradnikom, da svoj pridelek kmalu in dobro spravijo v denar, gostilničarjem pa, da delajo kolikor možno dobro kupčijo; vendar bi bilo od domačih, posebno pa ljubljanskih gostilničarjev želeti, da podpirajo tudi svoje revne rojake, kajti če se v tem oziru kaj ne izpremeni, utegne med našimi vinogradniki nastati prava vinska kriza.

Nasprotno pa morajo vinogradniki skrbeti, da skušajo pridelovati taka vina, ki bodo v vsem kos vinom drugih dežel in držav. To jim bo lahko doseči z umnim kletarjenjem ter s sajenjem le žlahtnih trtnih vrst, ki ne dajejo prav veliko in nizkih vin, ampak fina, aromatična. To ne velja samo za kranjske, marveč za vse vinorodne kraje.

Po isti ceni, kakor se vina dobivajo drugod, se dobivajo sedaj tudi na Dolenjskem in Vipavskem. Po Vipavskem (kranjskem in goriškem) n. pr. se dobivajo dobra in pristna namizna vina po 18 — 20 — 22 K 100 litrov; torej po tako nizkih cenah, da že nastane resno vprašanje, ali se pri dandanašnjih razmerah, ko je vse tako drago, posebno pa delavci, sploh izplača še nadalje pečati se z vinstvom. Istotako nizko ceno ima sedaj dolenjec, in sicer od 25 K više.

In vendar se kupci odtegujejo!

Od vipavskega vina pravijo, da se ne čisti ter da se poleti ne drži, ali da je premočno, kar baje povzroča glavobol itd.; od dolenjca pa pravijo, da je prekisel, prešibek ali brez prave barve, kalen itd. Ne bom ugovarjal, da se to pri nekterih letošnjih vinih deloma res dogaja, a to so le izjeme. Drugače pa se to ne dogaja pri vinu, dobljenem iz preizkušenih, kraju primernih vrst, ki je bilo pravilno napravljeno in pravilno šolano, t. j. ki je pravočasno pokipelo in pravočasno bilo pretočeno, se hrani v dobrih kletih in v zdravih posodah ter je bilo morda še precejeno ali drugače čiščeno.

Prepričan sem, da bi se letošnje vipavsko ali dolenjsko vino, ki je tako pripravljeno, povsodi hvalilo in bi ga radi pili, če bi dotični gostilničar zamolčal vir. Saj večina uživalcev vino sodi le po imenu, ceni in barvi, ne pa po dobroti. Kaj vse se v mnogih krajih povzije pod nesrečnim imenom „cviček“! Glavno je, da je lepo rdeč, kisel in drag, čeprav je večkrat sestavljen iz vina, od vseh vetrov zbranega.

Uredništvo „Kmetovalca“ svetuje snovanje vinarskih zadrug. To se je že pri mnogih priložnostih poudarjalo, ker se smatra v resnici za edino pravi način v dosegu zaželenega cilja.

Letos se je tako zadruga ustanovila v Novem Mestu in je od kranjske hranilnice dobila znatno podporo 3000 K. Gotovo bodeta tudi država in dežela v ta namen še kaj prispevali. Take vinarske zadruge se bodo sčasoma ustanovile tudi po drugih vinorodnih krajih na Kranjskem, in potegovati se bo treba tudi za osrednjo klet s posebnim pokušališčem v Ljubljani, ki bi morala ostati pod državnim in deželnim nadzorstvom. Na ta način bi se dala povzdigniti vinska kupčija v deželi ter s pomočjo posebnih za to najetih, odnosno nastavljenih vinskih potnikov skrbeti za izvoz popolnoma naravnih in pravilno napravljenih domačih vin tudi v druge, oddaljene, severne kraje in po primerno ugodnih cenah.

Merodajni krogi bodo podpirali in morajo taka podjetja podpirati, ker se gre tu za rešitev vinstva vse dežele.

Da bi se pa vinogradniki ali posamezne združbe ne prenašale z ustanovitvijo takih zadrug, moramo že sedaj poudariti, da bi se s tem činom dosegel pravi uspeh le tedaj, če bi bile na vsem Kranjskem le 4, kvečjemu 5 zadrug, ki morajo imeti svojo veliko osrednjo klet za 20.000 — 40.000 hl v Ljubljani. S prevelikim številom majhnih zadrug ni uspeha, pač pa se cepi delovanje in denar. Namen zadruge na deželi bi bil poleg drugega tudi ta, da bi se umno kletarstvo v dotičnem kraju povzdignilo.

Na delo torej z združenimi močmi!

Mogoče, da bo kdo v tem spisu videl kako očitnje; toda namen teh vrstic je v prvi vrsti opozoriti naše gostilničarje, vinske trgovce in druge udeležence na sedanje vinske razmere v naši deželi, na obupni stan našega vinogradnika kakor tudi na preobrat, ki utegne nastati z ustanovitvijo zadrug in osrednjih kleti.

Fr. Gombač,
dež. pot. učitelj za vinstvo.

Mlekarsko knjigovodstvo.

(Piše M. Ivančič.)

(Dalje.)

3. Prejemki in izdatki na tekoči račun, ki pa ne zadevajo mlekarskih izdelkov in niso v gotovini.

Te prejemke in izdatke zapisujemo v „dnevni zapisnik“ ali izkratka „dnevnik“. V to knjigo si je treba zapomniti vse došle in izdane stvari na naslednji način: Na čelo dnevniške strani vpišemo dotični mesec, v prvo kolonico dan, kdaj smo kaj prejeli ali izdali, in v široko vrsto ime pošiljalca ali prejemnika z velikimi črkami; v drugi vrsti pa predmet, v ozki kolonici zraven če je treba ceno, a v zadnji dotični znesek. Če dotični prejemek ali izdatek obstoji iz več delov, ki se med seboj bistveno razlikujejo, da zahtevajo v „razdelniku“ posebne predalčke, naštejemo tudi zneske dotičnih delov najprej posamezno v predzadnji kolonici, a končno v skupni vsoti v zadnji. Vodravna, do kraja potegnjena črta naj loči ta beležek od naslednjega. Da pa takoj razločujemo, kdo je upnik ali dolžnik, pričnemo stavek vedno z „Na“, če je dotična oseba v nadpisu dajalec (upnik), in z „Za“, če daje mlekarnica in je torej nadpisanec prejemnik (dolžnik).

Mesec april 1902.

Str. 12.

Dan	Stran	P r e d m e t	š	Posamezno		Vkup	
				K	h	K	h
4	34	Alfa-Separator, Dunaj. Na poslanem posnemačniku (terja) „ olju (10 kg)	1.25	250	—	265	20
5	26	Franc Kovačič, Tolmin. Za mlečne posode (dolžuje)				265	20
8		Ivan Kenda, Dolje. Na prodanem lesu (terja)	6			48	

Ti beležki so seveda le prvi zaznamki; treba jih je potem prenesti v glavno knjigo. „Glavna knjiga“ ima, kakor bomo še pozneje natančneje slišali, za vsako osebo, ki je mlekarnici nasproti postala iz ktere kakoli vzroka upnik ali dolžnik, posebno stran z nadpisanim imenom dotične osebe. Na levi strani — in to si enkrat za vselej zapomnimo — beležimo vse, kar je dotičnik prejel, — to mu je v „brema“, — on je s tem dolžnik; na desni strani pa, kar je dal; to mu je v „dobro“, on je dotično mlekarnici zaupal, je torej upnik.

Ko odpremo glavno knjigo, nam je po besedah „Na“ in „Za“, ki značijo upnika oziroma dolžnika, kaj lahko iz dnevnika prenesti dotični postavki na pravo stran, n. pr.:

34		Alfa-Separator, Dunaj.		34	
V breme				V dobro	
		Na poslanem posnemalniku	250	—	
		Na poslanem olju	15	20	

26		Franc Kovačić, Tolmin.		26	
V breme				V dobro	
12	Za mlečne posode	12	—		

Ko smo te postavke prenesli v glavno knjigo, zaznamujemo tam tudi dotično stran dnevnika, in nasprotno v dnevniku stran glavne knjige, kamor smo to vpisali. (Dalje prihodnjič.)

Kajenje, sredstvo zoper spomladanske mrazove.

Društvo za varstvo avstrijskega vinstva je izdalo lansko leto za vinorodne kraje na Niževavstrijskem naslednji oklic:

Na podlagi skušenj je društvo sklenilo pozvati vse vinogradnike v vinorodnih krajih, naj določijo kurišča, da se bodo mogli vinogradi s skupnim delovanjem obvarovati pred nevarnim sovražnikom, namreč pred spomladanskim mrazom.

Skušnje, ki so se s kajenjem dosedaj dosegle in ki se vsem vinogradnikom priporočajo, obstoje v naslednjem:

1.) V vsaki vinorodni občini naj se določijo kurišča, kakor sklene odbor. Vsi tozadevni stroški naj se izplačajo iz občinske blagajne ter naj se, če je treba, pozneje poravnajo z občinskimi dokladami.

2.) Namen kejenju je, da se z njim prepreči, da se ozračje ne ohladi tako, da bi trtni poganjki zmrznili. Vse trte ne zmrznejo pri enaki toplini, marveč je to odvisno od vrste trt, od kraja, od starosti itd. Vendar zadostuje, če je toplina le malo pod 0 (ničlo).

3.) S kajenjem se hoče doseči, da se v zrak vzdigne kolikor mogoče veliko pare, ki zmrznjenje najbolj zabranjuje. Radi tega naj se kadi z vlažnimi tvarinami, na pr. z vlažno steljo, z mahom, z gnojem, s trtnimi odpadki, s česlom, itd. Smola, katran itd. stane preveč.

Priporoča se, naj se najprej iz trtnih ali enakih odpadkov napravi kolobar, in v ta kolobar naj se namečejo tvarine, za kurjavo določene. Kolobar se zažge s slamo ali s petrolejem, da se hitreje vname.

4.) Neobhodno potrebno pa je, da se to kajenje izvršuje sporazumno, kajti le na ta način se doseže dober uspeh.

5.) Veliki ognji naj se napravijo na vseh za to pripravnih krajih v vinogradu, kajti čim več jih je, tem bolje je. Z majhnimi ognji se ne doseže zaželeni uspeh.

6.) Da se ve ravnati, kdaj preti nevarnost, naj se v kakem mrazu izpostavljenem vinogradu postavi toplomer približno $\frac{1}{2}$ m nad zemljo. So pa tudi posebne priprave, ki z neko gotovostjo že na predvečer naznanjajo nastop mraza. Toplomer naj opazuje le dobro izšolana oseba.

7.) Zažgati se mora, kakor hitro toplomer kaže med $+ 1^{\circ}$ in 0° in če še vedno pada, posebno pa če je jasno in tiho vreme. Kajenje se mora nadaljevati do solnčnega vzhoda. Če se med kajenjem pooblači ali če postane vetrovno in kaže, da mraza ne bode, naj se ogenj uduši, da se kurivo ne žge nepotrebno.

9.) Kajenje naj se ne izvršuje samo v nižavah, marveč tudi v visokih legah, ker se potem dim vleže v nižine ter tako najbrž vsled prenasičenja z vlago zabranjuje zmrznjenje.

10.) Vse kar je za kajenje potrebno, naj se prikrbi pravočasno, da je pri rokah, kadar se potrebuje, kajti le majhna zamuda utegne imeti prav zle posledice.

Vinogradniki!

Boriti se moramo z mnogimi trtnimi škodljivci in z uimami in v nekaterih vinorodnih krajih na Dolenjskem tudi s spomladanskimi mrazovi. Združite se torej ter poskrbite, da preženete tudi to uimo po nasvetih, kakršni so tu navedeni in ki so se na Niževavstrijskem dobro obnesli.

Društvo za varstvo avstrijskega vinstva v Kremsu podaja na zahtevo še posebna, natančnejša pojasnila ter sprejema naročila in oddaja posebne zato napravljene toplomere po znižani ceni 6 K za komad.

Poleg tega važnega opomina se vinogradniki opozarjajo, naj že sedaj, to je v prvi polovici maja izvrše tudi neobhodno potrebno žveplanje. F. G.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 73. Imam letošnje žrebe, ki rado žre kobilje blato. Ali ima kobila morda premalo mleka, ker veliko dela, ali je to znamenje kakšne žrebetove bolezni? Žrebe je 6 tednov staro. (A. P. v R.)

Odgovor: Da žrebe žre kobilje blato in morda tudi scalnico liže, je vzrok to, ker se mu v želodcu dela preveč kisline. Da bi jo umiril, ga žene neki notranji nagon, in zaradi tega kaže poženje po imenovanih rečeh. Vse to pa prihaja od slabega kobiljega mleka, ki je brčkone zato slabo, ker kobila prenaporno dela in se večkrat segreje. Doječa kobila ne sme preveč delati, zlasti se ne sme preveč segreti, kajti mleko take kobile je silno škodljivo. Kobila more imeti slabo mleko tudi od neprimerne krme, in je v tem slučaju krmo zmenjati, oziroma zboljšati.

Vprašanje 74. Pri nas imajo nekteri navado, bikom in volom, ki jih pitajo za mesarja, kri puščati, češ da se rajši debele. Ali je res kaj na tem in ali se priporoča? (A. K. na G.)

Odgovor: Puščanje krvi govedu v svrhu, da bi se rajša debelila, je v mnogih krajih v navadi, in skušnje potrjuje o uspeh. Poskušnje kažejo, da je po puščanju pretvarjajo beljakovin v telesu močnejše in da se izdihavanje ogljikove kisline zmanjša, kar je dokaz, da se v telesu razkroji manj že nakopičene toliščobe. Ker je pitanje že samonasebi nekaj

nenaravnega, zato iz zdravstnega stališča tudi ni dosti ugo varjati proti puščanju, ki sicer život slabi.

Vprašanje 75. Moje mlado drevje, zlasti jablane, so ovce silno poškodovale; spodaj so mi debla skoraj popolnoma obelila. Kako naj celim te rane in ali morem od posestnika ovac terjati povračilo za škodo? (E. S. v P.)

Odgovor: Če je lubadi okoli debla več kakor za tretjino objedene, potem Vam svetujemo drevje izkopati in z drugim nadcmestiti. Če pa poškodba ni tako velika, je rauo z ostrim nožem gladko porezati ter jo zamazati s cepilno smolo. Povemo pa Vam naprej, da z drevjem ne boste imeli več veliko veselja, če ni posebno rastno in si boče tako samo pomagalo. Če Vam je tuja žival naredila škodo na Vašem zemljišču, potem imate pravico od posestnika živali zahtevati povračilo za škodo.

Vprašanje 76. Ali je dobro drevje tudi poleti mazati z apnom in ali je to res pripomoček proti mravljam? (E. S. v P.)

Odgovor: Mazanje drevja z apnom poleti je brezpomembno, oziroma se ne priporoča, ker se z mažo bolj ali manj zamažejo luknjice lubadi, kar sicer ni posebno vplivno, koristno pa prav gotovo tudi ni. Ko je apnena maža suha, potem ne ovira več mravelj. Sicer pa mravlje na drevju niso prav nič škodljive ter je njih navzočnost le znamenje, da so na drevju listne uši. Zatrte uši, pa mravlje sameodsebe izginejo.

Vprašanje 77. Imam kravo, ki ima veliko mleka, a je jake trda za molžo in gre mleko le v prav tenkem curku od nje. Kaj je temu vzrok in kako bi bilo odpomoči? (G. L. v K.)

Odgovor: Da krava trdo molze, so vzrok ozke luknjice v seskih. Tej nepriliki se da sčasom nekoliko odpomoči, če se v seske vtikajo 3—4 cm dolgi klinci iz vulkaniziranega kavčuka, ki so tako narejeni, da so spredaj debelejši in se vsled tega ne morejo globoče zariniti v sesek. Taki klinci morajo biti primerno tenki in okrogli ter tako narejeni, da ni moč z njimi seska raniti.

Vprašanje 78. Kako je postopati, da se spomladi prepreči škoda po slani v vinogradih? (J. Z. v D.)

Odgovor: Na Vaše vprašanje najdete obširen odgovor v spisu „Kajenje proti spomladanskim mrazovom“ v tej številki. Nujno svetujemo vsem vinogradnikom, naj se brigajo za to zadevo, kajti letos utegnejo spomladanski mrazovi narediti veliko škodo, ker imamo lepo in zgodnjo pomlad, ki je s svojo gorkoto rast močno pospešila. Na to gorkoto pride meseca maja prav gotovo povratek mraza, ki lahko naredi silno škodo, če se takrat zjasni. Omenjamo, da so lausko leto naredili prav ugodne poskuse s streljanjem proti slani. Zaano je namreč, da se slana naredi zjutraj, ko solnce vzhaja, le če je jasno in popolnoma mirno. Kakorhitro je zrak nemiren in je vetrovno, se slane ni bati. Na podlagi tega dejstva so vzeli strelne naprave proti toči ter so jih namesto navpično postavili vodoravno in so v jutrih, ko se je bilo bati slane, streljali in tako zrak pretresali in delali umeten veter. Uspeh je bil baje popoln.

Vprašanje 79. Kako se odpravi lub raz vrbove šibe, ki se rabijo za pletenje? (G. L. v T.)

Odgovor: Vrbove šibe se za pletenje omajijo, dokler so še sveže, in sicer najbolje precej, ko se porežejo. Za majenje služi „majilnik“, to so iz dveh prožnih krakov obstoječe železne ali lesene kleščice, ki se mednje stisne šiba in se skoz potegne. Pri tem lubad počni in se lahko da omajiti. Omajene šibe je treba hitro posušiti, drugačn zgube svojo lepo belo barvo.

Vprašanje 80. Kako je to, da je letos krompir tako poceni in da ga je še za nizko ceno težko prodati? (Fr. M. v Z.)

Odgovor: Vzrok nizki krompirjevi ceni je njega obilica, ker se pri nas v dobri letini več krompirja pridelava kakor se ga potrebuje. V prejšnjih letih je bil pri nas krompir razmerno predrag in se je njega pridelovanje posebno dobro izplačalo. Naši kmetovalci so to uvideli, opustili so pridelovanje žita za prodaj in so rajši pričeli pridelovati krompir za prodaj, a slednjič se ga je preveč pridelalo (kakor na pr. ob lanski dobri letini), in posledica je sedaj nizka cena. Priporočamo pridelovanje krompirja omejiti ter rajši več krme pridelovati.

Gospodarske novice.

* Glede oddaje prasičev jorkširske pasme javljamo, da smo prve prasičke oddali te dni in da upamo ostalim naročnikom kmalu ustreči. Letos je namreč plemene prasičke zelo težko dobiti, pa za konec maja in za junij nam je več 10—12 tednov starih prasičkov obljubljenih, zato za ta čas še vedno sprejemamo naročila. Prasičke odhajamo za polovico kupne cene in imamo letos v to svrbo zadostno državno podporo na razpolaganje. Opozarjamo, da je c. kr. kmetijska družba dobila od c. kr. deželne vlade dovoljenje, da plemene prasiče pošilja tudi v okužene kraje.

* Kmetijsko društvo v Kamniku priredi na praznik Vnebohoda, 8. maja t. l., na svojem društvenem domu v Volčjem potoku, h. št. 10 popoldne ob štirih javen shod. K temu shodu se vabijo vsi zadrugi in drugi gospodarji, ki se zanimajo za kmetijski napredek. Spred shodu je pozdrav navzočih, predavanje ravnatelja c. kr. kmetijske družbe Gustava Pirea o potrebi, da si kmetovalec sam pomaga, in razgovor o združnih zadevah, Shod se bo vršil ob vsakem vremenu.

* Opomin tistim, ki hočejo osnovati kako mlekarско zadrugo. Na Kranjskem je danes preko 45 mlekarških zadrug, in med njimi je mnogo takih, ki so bile osnovane brez vsakega premisleka in ne da bi bili snovatelji kakega veččaka vprašali za svet. Vsled tega so prišle v zadrugo ali so celo morale nehati delovati. C. kr. kmetijsko ministrstvo je z odlokom z dne 17. marca t. l., št. 3305., pozvalo c. kr. kmetijsko družbo kranjsko, naj deluje na to, da snovatelji mlekarške zadruge, ki mislijo vstopiti za državno podporo, to poprej store, predno prično s stavbo ali z notranjim urejevanjem mlekarne. — Mi pa od svoje strani na podlagi zadostnih izkušenj svarimo pred nepremišljenim snovanjem mlekarških zadrug. Če naj se mlekarška zadruga osnuje, je prvi pogoj, da so tu možje, ki so sposobni, da bodo zadrugo vodili in se zanj žrtvovali. Zdrugi deleži morajo biti tako visoki, da pokrijejo velik del ustanovnih stroškov, kajti državna in deželna podpora skupaj se smeta za posamezno zadrugo računati povprečno le s 1000 K. Ustanovni stroški mlekarške zadruge znašajo povprečno 15—20 K za vsak liter mleka, ki pride na dan v mlekarno. Zadruga, ki ima n. pr. 1000 l mleka na dan, mora imeti mlekarno, ki stane z opravo vred 15 do 20 tisoč kron. Stroški so seveda nižji, če se kaka stara stavba priredi v mlekarne namene. Ta račun ne velja za sirarnice. Brez veččega mlekarja in dobrega trgovskega poslovanja ne bo uspevala nobena zadruga. Priprost kmetijski človek, ki je v kaki mlekarni delal in gledal bodisi več mesecev, zato še nikakor ni sposoben za mlekarja v kaki zadrugi. Zadruge naj se ne puste zapeljivati od agentov tvornic za mlekarne stroje, ker ti priporočajo razne nepotrebne reči, samo da več prodajo. Na Kranjskem so taki agenti naredili že silno veliko škodo, in tvornica „Alfa-Separator“ je na Kranjskem pri propadlih zadrugah v zadnjih dveh letih izgubila 25.000 K. Torej previdnost!

* **Deteljno seme** je družba vse oddala in ga nima več v zalogi. Povpraševanje po deteljnem semenu je bilo lotos izredno močno in ga je družba oddala svojim udom za več kakor 20 000 K. Seme lucerne je pošlo in dobrega splah ni bilo nikjer več dobiti. Družbi se je v zadnjem času posrečilo dobiti nekaj vreč predlanskega semena, ki ga je bilo le 75 % kaljivega, da je mogla z njim postreči nekterim udom, a je vsakemu odjemalcu povedala, da je to seme slabše kakovosti in da se le zaradi sile oddaja.

* **Naročbe na smodnik za streljanje zoper točo.** Kakor prejšnja leta, bo deželni odbor kranjski tudi letos razpošiljal smodnik za streljanje zoper točo. Županstva in drugi interesenti v vinorodnih krajih na Kranjskem se opozarjajo, da smodnik čimprej naroče, ker se prva pošiljatev izvrši koncem t. m.; pozneje pa prvi teden vsakega meseca. Pri naročbah zadostuje, da se navede število zabojev in natančen naslov naročnika in prejemnika pošiljatev; osebno je pa navesti zadnjo postajo. Obenem z naročbo je poslati deželni blagajnici v Ljubljani za vsak naročeni zaboj po 25 kg znesek 20 K 60 h

* **Kupujte pravo žveplo in pravo galico!** Dober uspeh se doseže le s fino zmletim žveplom. A tako žveplo je tem dražje, kolikor finejšje je. V zadnjem času ponujajo agenti po deželi žveplo po 14 in tudi 13 K. Za tako ceno danes ni mogoče prodajati zadosti finega žvepla, zato pred tem žveplom svarimo vinščake. — Istotako se letos ponuja in prodaja v deželi neka jako slaba galica. Torej pozor!

* **Potrebščine za vinstvo** oddaja družba po naslednjih cenah:

1. Modro galico, v vrečah po 50 in po 100 kg po 55 K, in sicer podružnicam postavljeno voznine prosto do sedeža podružnice.

2. Žveplo, fino zmleto, „alkoholizirano“, najboljše s 70—72° finosti, 100 kg po 15 K v vrečah po 50 kg.

3. Trtne škropilnice, najboljšega izdelka, železni deli poniklani, iz močne bakrene ploščevine, kos po 18 K.

4. Žveplalnike, najboljše sestave „reks“, kos po 19 K.

* **Galica in žveplo na upanje.** Podružnice, ki žele dobiti za svoje ude galico in žveplo na upanje, ker v marsikterih krajih vinogradniki niso še mogli prodati svojega vina in so zato v velikih denarnih stiskah, naj stopijo z glavnim odborom naravnost v dogovor, ker je ta pripravljen po možnosti ustreči.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Radečah na Dolenskem dne 11. maja t. l. popoldne ob treh v šoli.

S P O R E D:

- 1.) Volitev načelnika.
- 2.) Pregledovanje računov.
- 3.) Posvetovanje, kako se bode vzdrževala trtnica itd.

Radeče pri Zidanem mostu, 25. aprila 1902.

Fran. Juvančič, načelnik.

V a b i l o

k rednemu občnemu zboru kmetijske podružnice v Begunjah, ki bo v nedeljo, 4. maja t. l. popoldne po večernicah v šolskem poslopju.

S P O R E D:

1. Nagovor načelnika.
2. Blagajniško poročilo.
3. Pregled računov za l. 1901.
4. Volitev odposlancev k občnemu zboru v Ljubljano.
5. Posamezni nasveti.

Kmetijska podružnica v Begunjah,

dne 21. aprila 1902.

V. Zavrl.

R a z g l a s

Na podstavi ces. ukaza z dne 15. septembra 1900, drž. zak. št. 154, s katerim so bila premenjena nekatera določila ces. ukaza z dne 2. maja 1899, drž. zak., št. 81., o odvrcaanju in zatiranju svinjske kuge, in v zmislu ukaza ministrstva za notranje stvari, za pravosodje, za trgovino, za železnice in za kmetijstvo z dne 18. septembra 1900, drž. zak. št. 155., se v sporazumljenju s c. kr. kmetijsko družbo za Kranjsko razglašajo za **II. četrtletje 1902** nastopna.

vrednostna tarifa

za vsak kilogram žive teže pri zdravih prasičih za rejo, da se določi odškodnina po določilih člena I, § 3. b, ces. ukaza z dne 15. septembra 1900.

A. Prasiči za rejo.

deželnega plemena:

1.) Prasički do 3 mesecev	K 1.40
2.) Prasiči do 1 leta	> 1.20
3.) Prasiči nad 1 leto	> 1.—

B Prasiči za rejo

iz križanja z angleško pasmo:

1.) Prasički do 3 mesecev	K 1.60
2.) Prasiči do 1 leta	> 1.35
3.) Prasiči nad 1 leto	> 1.10

C. Prasiči za rejo

čistega plemena (angleški) importirani ali doma zrejeni:

1.) Prasički do 3 mesecev	K 2.10
2.) Prasiči do 1 leta	> 1.65
3.) Prasiči nad 1 leto	> 1.25

Za one prasiče, ki so bili uradoma zaklani in se je pri njih našlo, da so bili okuženi, se s pridržkom določil §§ 5. in 6. ces. ukaza z dne 15. septembra 1900, toda brez drobu v popolnoma iztrebljenem stanju, daje povračilo iz državnega zaklada samo v znesku 50 odstotkov zgoraj navedene vrednostne tarife. Pri plemenskih prasičih pa pristojajo k po gori navedenih vrednostnih postavkih dognanim odškodninam še 25 % dodatek (§ 3. c ces. naredbe z dne 15. septembra 1900).

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 9. aprila 1902.

Listnica uredništva.

K. K. v S. Kokoši ne smete streljati ali sploh pobijati, temveč morete le tirjati povračilo za škodo, ki jo naredite.

J. T. v K. Tudi za Vas velja gornji odgovor.

A. G. v K. Dotične reči dobite v vsaki lekarni, ceneje pa v drogerijah. Sicer pa vsa ta sredstva niso posebno uspešna; najbolje je gosenice grozdnega sukača pobirati in mastiti z roko.

N. v N. Vaš sosed nima pravice v Vašem gozdu sekati drevja, ki mu dela škodo na travniku. Izjemno smo odgovorili na Vaše brezimno pismo. Prihodnjič prosimo, da se podpišete; imen tako ne objavljamo.

J. T. v L. Če je prostor javen, morete dobiti dovoljenje za njega porabo od občine, in sicer v toliko, kolikor ne ovira opravljene porabe po drugih.

J. S. v M. Denar, ki je naložen v kaki posojilnici, in bodisi tudi v tisti, ki ste jo imenovali, ostane vedno last vložnika, in če vložnik umrje, njegovih postavnih dedičev. Omenjene govorice so bedaste.

D. Z. na J. Mi ne poznamo nobenega naslova kakega moža, ki zna krte loviti.

F. H. v Ž. Tele, ki ima bramor na obeh straneh spodnjih čelusti, je najbolje dati mesarju, ker je ta bolezen brzkone podedljiva in taka žival torej ni za pleme. — Kolikor manj je kak krompir šepat in kolikor bolj se razkuha, tem več ima v sebi škroba in je tem boljši za krmo.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 32 K, na 1/2 strani 16 K, na 1/4 strani 10 K in na 1/8 strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 8. V Ljubljani, 30. aprila 1902. Leto XIX.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 29. aprila 1902. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago K 110.— h do K 125.— h; nemška detelja (lucerna) K 165.— h do K 185.— h; gorenjska repa K 120—125 h; laneno seme, domače ozimno K 32.— h do K —.— h; kooopno seme K 20.— h do K 22.— h; kuminovo seme K 55.— h do K 60.— h.

Fižol: Rudeči ribniški K 16.— h; rudeči Hrvat K 15.— do K —.—; prepeličar (koks) K 17.— do K —.—. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistenelega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na orodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene K 24.— h do K 26.— h. brez dima sušene K 24.— h. do K 36.— h.

Orehi domači: K 22.— h do K 24.— h.

Ježice nove: K 4.— h do K 6.— h za 100 klg.

Med čist: po K 70.— h do K 72.— h.

Kože. Goveje, težke nad 45 kg po K 84.— h do K 86.— h.

težke od 30 do 45 kg „ 74.— „ „ 76.— „

lahke „ 74.— „ „ 74.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 60 h klg.)

Telečje kože: K 1.04 za kg.

Kozličeve kože po K 1.35 h do K 1.45 h.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 62 do 66 h za kg.

Druge vrste 34 do 52 h za kg.

Kože lisic po K 10.— do 10 50

„ kun belic „ 22.— „ 24.—

„ rumenic „ 30.— „ 36.— za par.

„ dihurjev „ 6.— „ 6.50

„ vidr „ 17.— „ 18.—

Kože zajcev po K 30.— do 32.— za 100 komadov.

Pepelika (potošl) po K 32.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 26. aprila 1902. Pšenica K 10.15 h, rž K 7.80 h, ječmen K 7.40 h, oves K 8.45 h, ajda K 7.10 h, proso K 7.80 h, turšica K 6.20 h, seno K 3.60 h, slama K 3.40 h. (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

Na Dunaji, 26. aprila 1902. Pšenica spomladanska K 9.30 h, rž K 7.50 h, oves K 7.40 h, turšica K 5.45 h. (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

Gumijevе vezi (54—1)

najboljše kakovosti ima v zalogi

ALOJZIJ LILLEG, trgovec v Ljubljani.

Zunanja naročila izvršuje z obratno pošto.

Vrtnarja

veščega v zelenjadarstvu in cvetličarstvu sprejme se takoj v službo. Plača je 24 kron na mesec, 10% od prodanih pridelkov iz vrta in popolno oskrbo. — Prošnje je poslati na (53—1)

grajščinsko oskrbništvu v Jurovem pri Metliki.

Naznanilo in priporočilo!

Podpisani Alojzij Korsika, umetni in trgovski vrtnar v Ljubljani si usojam slavnemu p. n. občinstvu naznaniti, da je le edino moja semenska trgovina strokovno urejena, ter imam v zalogi čez 320 vrst najboljših zanesljivih semen, kot: travna, deteljna, korenjska, pesna in sploh vsa krmska, zelenjadna in tudi cvetlična semena, za katerih pristnost in dobro kaljivost jamčim. — Nadalje imam na prodaj raznovrstne cvetlice v loncih in dežah, kakor lepotne grmiče, vrtnice i. t. d. Posebno okusno in po ceni izdelujem sveže kakor tudi suhe šopke in vence z trakovi in napisi in vse v mojo stroko spadajoče predmete.

Ilustrovani cenik za leto 1902 pošiljam brezplačno.

Za obilne naročbe se priporočam

(36—5)

z odličnim spoštovanjem

Alojzij Korsika.

Vsakovrstna

zanesljiva semena

kakor: domače, lucerne ali nemške in rudeče detelje; velikanske rumene, bele in rudeče pese; repno seme; raznih trav in vsih vrst salat se dobivajo po nizkih cenah pri

Josipu Kordinu v Ljubljani,
pred Škofijo št. 4. (29-6)

☛ Kupuje pa brinjevo olje po visoki ceni.

Velikanska pesa,

kraški zgodnji grah in pritlikovec,
kakor tudi zanesljiva

☛ vsakovrstna semena ☛

dobiti je pri (35-5)

Peter Lassnik-u v Ljubljani,
Marijin trg šte. 1.

Priporočam p. n. občinstvu svojo **zalogo vsakovrstnega orodja** za kovače, mizarje, kleparje, ključarje itd. — **Za stavbe:** traverze, šine, portland- in roman cement, štorjo, železo za vezi, okove za okna in vrata, štedilnike (Sparherde).

Za poljedelce: Najboljše vrste mlatilnice, gepeljne, slamo-reznice, čistilnice, železne pluge, sesalke (Saugpumpen), cevi za vodovode, dalje nagrobne križe, vlitte kotle, jeklo, fino štajersko železo in vsakovrstno kuhinjsko opravo. (31-6)

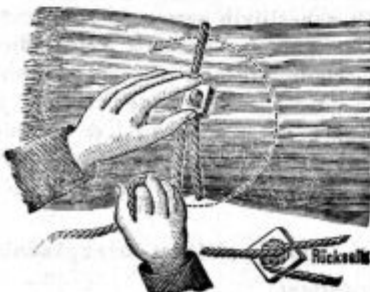
Zagotavljajoč najboljše postrežbe se priporočam za obilen obisk

A. SUŠNIK,

trgovec s špecerijo in železnino

Zaloška cesta (Uamat) št. 15.

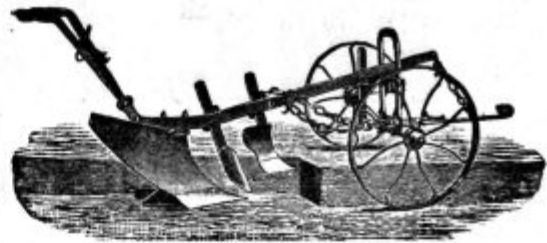
Poresla za hitro vezanje snopov z leseno zapono

1 in $\frac{1}{3}$ metra dolge in 5 mm debela, 1000 komadov za 12 kron franko Dunaj, kakor vse druge v vrvarsko obrt spadajoče izdelke, razpošilja dunajska vrvarska tovarna na par (52-2)

Ljudevika Mahovskija,
Dunaj, 1, Operngasse 4.

Kdor rabi za spomlad

dober
plug

naj si ogleda naše jeklene pluge, katerih ni potreba nič držati, za orati so veliko lažji in trpežnejši, kakor navadni plugi.

☞ Vsakdo dobi plug na poskušnjo in ga lahko vrne, če ne ugaja. ☞

Znano dobra in lahko tekoča vrtila, mlatilnice, slamoreznice, čistilnice, mlini za žito z kamni, mlini in stiskalnice za sadje in grozdje, vse vrste trombe in cevi za vodovode itd. v veliki izbiri v zalogi.

☛ **Samo blago prve vrste.** ☛

Traverze, železniške šine in vse potrebščine za stavbe dobi se po jako nizki ceni in točni postrežbi pri

Karol Kavšek-a nasl. (37-5)

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino na debelo in na drobno in zaloga poljedelskih strojev

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

Samo v teh zavojih se
dobiva pristna, tako
splošna priljubljena

Kathreinerjeva • • • •
Kneippova sladna kava

Odlikovana kotlarska obrt

Ant. Križnič-a

v Kanalu
na Primorskem

Priporoča

žganjarske kotle vseh sistemov

k praktičnemu kuhanju žganja. — Za izborna delovanja vsakterih svojih žganjarskih kotlov jamči.

Ilustrovan cenik pošilja franco.

Slavne mlekarnice in sirarnice, zahtevajte ilustrovan cenik vseh vrst in sistemov **sirnih kotlov**, katerega razposiljam brezplačno in franco.

Da se vsa dela trpežno, čedno in solidno izdelata, daje popolno poročstvo.

Mlekarnicam in kmetijskim zadrugam dovoljujem plačila na obroke. (18-3)

Stanje hranilnih vlog:
15 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
okroglo 350.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

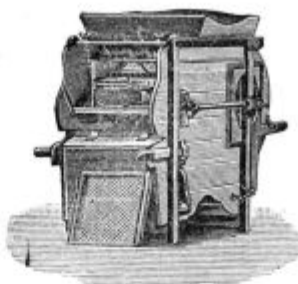
na Mestnem trgu zraven rotovža

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje po 4%, ter pripisuje nevzdignjene obresti vsacega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar maloletnih otrok in varovancev.

Denarne vloge sprejemajo se tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice. Poštno-hranilnične sprejemnice dobivajo se brezplačno. (6-6)

Prav znižane cene!

Gepeljne (vitlje), ktere lahko ena sama živina goni.

Slamoreznice z prav močnimi kolesi in noži.

Brane in pluge, popolnoma železne in zelo trpežne.

Trombe za vodo in za gnojnico.

Cevi za trombe in vodovode, železne in cinkaste.

Klinje in posamezne dele za stroje itd. dobijo se vedno po najnižji ceni v skladišči strojev

FRAN ZEMAN-a

LJUBLJANA (21-6)

Poljanska cesta „pri Korenu“ št. 24.

Želite

da Vam nesejo kure po zimi veliko jaje?
več in boljšega mleka?

debele in čvrste prašiče?

zdravo in lepo mlado živino?

močno in trpežno vprežno živino?

potem primesujte k krmi Barthelovo poklajno apno.

Za ta mali trošek Vam ne bo nikdar žal.

Navodilo dobiti je brezplačno pri

(10-8)

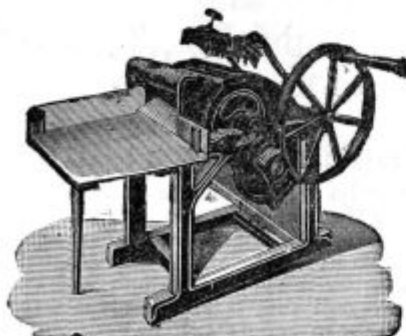
Miha Barthel in drug na Dunaju
X. Keptergasse 20.

V Ljubljani je dobiti to poklajno apno pri gg. Antonu Kancu, Franu Grošelju, Antonu Korbarju, Edmundu Kavčiču, Petru Lassniku, Ivanu Perdanu in A. Sarabonu.

Vnovič znižane cene!

Vse stroje za poljedelstvo.

Vnovič znižane cene!

Trijerji (čistilni stroji za žito) v natančni izvršitvi

Sušilnice za sadje in zelenjavo, škropilnice proti peronospori. Zboljšani sestav Vermorelov. Mehovi za žveplanje trt.

Mlatilnice, mlini za žito, stiskalnice (preše) za vino in sadje različnih sestav. Slamoreznice jako lahke za goniti in po zelo zmernih cenah. Stiskalnice za seno in slamo, ter vse potrebne, vsakovrstne poljedelske stroje, prodaja v najboljši izvršitvi

IG. HELLER na Dunaju, II./., Praterstrasse 49.

Zastopniki se iščejo! — Ceniki brezplačno!

(30-7)

Pred ponarejenjem se je posebno treba varovati.

Mala naznanila.

Vsak od c. kr. kmetijske družbe kranjske sme po dvakrat na leto in sicer brezplačno pripraviti med „Malimi naznanili“ kako objavo tikajočo se gospodarskega prometa. Objava ne sme presegati dve vrsti in je vsako vrsto čez to število plačati po 5 kr. za vsak natis. Neudje plačajo za objavo med „Malimi naznanili“ po 5 kr. za vsako vrsto in vsak natis. Denar je naprej poslati.

Čebele kupuje in sprejema ponudbe F. Unger v Spodnji Šiški pri Ljubljani. Istotam pa prodaja umetno satovje, prazne navadne panje in izvrstni pitanec. (87)

Čebele kupuje in sprejema ponudbe M. Ambrožič v Mojstrani na Gorenjskem. Istotam pa prodaja umetno satovje iz čistega čebelnega voska, kakor tudi navadne prazne panjove že rabljene a v prav dobrem stanu po nizki ceni. Tudi prodaja težko kobilo 9 let staro, privajeno vsaki vožnji. (80)

Čebel, 30 navadnih panjev, ima naprodaj Franc Rasinger v Svatnah, pošta Št. Jakob v Rožni dolini, Koroško. (86)

Fižol, »Mauthnerjev brezperesni« izborna dobra vrsta, koja čudovito bogato rodi, razpošiljam 5 kg za Krone 3-80 poštine prosto, Katarina Ziherl v Št. Jurju nad Kranjem. (87)

Fižol »Ribničan« zbrano semensko blago, ima naprodaj Luka Kovačič v Žigmaricah, pošta Sodražica. Cena po dogovoru. (88)

Portland cement, iz Dovjega, vedno svež, dobiva se pri Tomo Tollazziju v Dolenjem Logatcu. (90)

Jajca za valjenje od velikih lepih ameriških rac po 5 kr. komad, ima naprodaj Jakob Kuralt, posestnik v Žabnici pri Škofji Loki. (101)

Mlatilnica, brez gepeljna, še prav v dobrem stanu je naprodaj. Cena K 80. — Več pove Franc Sušteršič, posest. v Črnomlju. (104)

Dečka, koji ima veselje do mesarske obrti, najmanj 14 let staroga, krepkega, od poštenih starišev, sprejme takoj v uk Karol Kovač, mesar v Staremtrgu pri Rakeku. Več po dogovoru. (105)

Sena 300—400 centov, prav dobro blago, je naprodaj pri Ernst Hribarju, posest. na Vrhnikih. Cena po dogovoru. (106)

Pujske, čistokrvne jorkširske pasme ima na prodaj oskrbnništvo graščine Križ pri Kamniku. (107)

Fižol, »Ribničan«, zbrano semensko blago, naprodaj Franc Mikolič, posestnik v Sodražici. (108)

Oslé, brusne kamne za kose in srpe, 100 kosov K 8.—, 1 poštni zavoj z 15 kosi, franco proti povzetju K 2.50, priporoča J. Razboršek v Šmartnem pri Litiji. (109)

Ribniški fižol, zbran za seme, lepo blago, se dobi pri Vekoslavu Šeseku v Sodražici. (119)

Bik, lep siv, 21 mesecev star, je naprodaj pri Martinu Ercigoju na Škollem št. 42, pri Divači. (111)

Jajca za valenje od priznane najboljših jajčaric, pristnih belih »Leghorn« razpošilja ducat za 5 Kron poštine prosto Franc Leban, učitelj v Trnovem pri Gorici. (112)

Škupo za streho, suhe hrastove plohe za kolarje; ajdove pleve krma za prasiče, ima naprodaj Jos. Jenko v Zg. Brniku, pošta Cerklje, Gorenjsko. (113)

Krme, mešane, ovsena in pšenična slama, okoli 100 centov, ima naprodaj Janez Barle v Gradu, pošta Cerklje, Gorenjsko. (114)

Ribniškega fižola, zbrano semensko blago, ima naprodaj Janez Mihelič v Kotu, pošta Ribnica. (115)

Bika, pingavske pasme polgrugo leto star, prodaja Filip Kavčič na Razdrtem. (116)

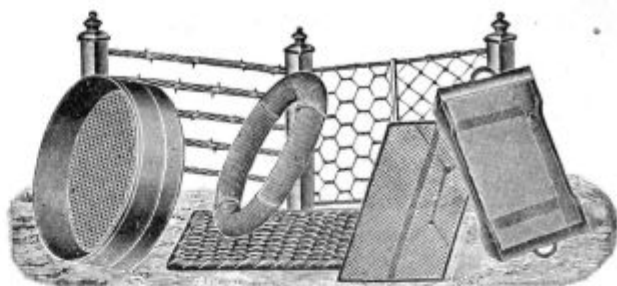
Gumijeve vezi, najboljših vrst, ima naprodaj Ivan Uršič na Slapu pri Vipavi. (117)

Kuverte s firmo in vizitnice

priporoča

J. Blasnikova tiskarna v Ljubljani.

Praktične in cene žične ograje.

EVGEN IVANC, Sodražica (Kranjsko)

izdelovatelj žičnih pletenin in trgovina z lesenim blagom.

Priporoča slav. občinstvu v naročbo vsakovrstne **mreže iz žice**, za ograje vrtov, kurjih dvorišč, preprečke v oknih in linah, za presejanje peska in gramoza itd.

Pocinkano jekleno žico z bodali za ograje gozdov, pašnikov itd.

Elastične mrežaste modroce, za postelje v raznih velikostih; vsakovrstne žične tkanine, za stroje, mline, okna, mesne sitence itd. raznovrstna **sila in rešeta** za tovarne, mline, čiščenje žita itd. po najnižji ceni. (9-5)

☞ Ceniki na zahtevo daje brezplačno. ☜

Grajsčinsko oskrbnništvo

viteza pl. Plessinga v Waldeggu, pošta Kirchbach pri Gradcu,

prašičorejna postaja

c. kr. štaj. kmetijske družbe priporoča

plemene prašiče, marjaške in svinjce
 ☼ največje bele angleške pasme, ☼
 jorkširce. (4-7)

☞ Sodba ☜

vseh kmetovalcev Avstrije, koji imajo v lasti ali pa so videli delovati naš

posnemalnik za mleko „Teutonia“

(„Teutonia“-Milch-Separator)

je edino le ta, da je

posnemalnik „Teutonia“

z ozirom na njegovo ednostavno in preprosto ročnost ter čistost, marljivi in gotovi tok, kakor glede na njegovo ojstrost pri posnemanju, najboljši posnemalnik sedanjega časa. Glede točnosti, solidne izvršitve, ter ni podvržen vednim popravilim, pa kot najcenejši stroj za posnemanje mleka.

☼ resničnost teh navodov prepiča se vsak lahko s poskusom. (3-6)

Natančna pojasnila in cenike razpošilja zastoj in poštine prosto.

Avstrijska družba za posnemalnike

(Oesterr. Separatoren-Vertriebs-Gesellschaft)

H. Willmann in Just,

Dunaj, 18/1 Gürtel 129.